

De seizoenenkoffer

4. Winter

We beginnen door een kerst tafereeltje op de grote tafel te maken. Wat een leuk oud kerstgroepje, dat dat zomaar in onze koffer zit!
Een halsbont, lekker warm. De handen gloeien in de welbekende mof en die wordt ook zomaar niet weer teruggegeven! De gewone schaats herkent iedereen en we horen dat het zo moeilijk was om de linten vast te maken met je koude handen en dat je elk moment naast de schaats stond als dat niet goed gedaan was.
Maar het mooiste waren toch wel de sneeuwballen. Twee heren zaten apart aan een tafeltje en wilden in eerste instantie niet aanschuiven. Maar een van hen zag een sneeuwballengevecht wel zitten en kwam zeer actief erbij en was zelfs heel fel met gooien. Goede gymnastiek!

De sneeuwballen lokken meteen uit tot een 'sneeuwballengevecht' en de lieve sneeuwman gaat van schoot naar schoot en zal daar heel de bijeenkomst blijven. De Friese schaatsen zijn echt nog scherp genoeg maar de nestor in ons gezelschap vertelt uitgebreid, dat ze vroeger heel veel had genoten van het kunstschaatsen. De 'buitenover' had ze erg goed gekund: ze werd door moeder altijd gestimuleerd om naar de ijsbaan toe te gaan.
Ja, die borstrok, nog wel in ruitjes gebreid, mag er wezen. Die hebben ze allemaal gedragen en in het ergste geval ook nog gebreid met vervelende kriebelwol! De gebreide sjaals worden bewonderd en gekeurd. De bontmantels worden 'stiekem uit de kast gehaald': ze weten alle drie, dat je tegenwoordig maar beter geen chique bontmantel meer kunt dragen. Maar het was wel mooi en vooral warm!
Ook winterkost hebben we 'gegeten'; erwtensoek, peenstamp, spruiten, prei en boerenkool, allemaal in de groente mand.
En tot slot smaakt een lekkere beker warme chocolademelk met olienootjes, die op een krant nog gepeld moeten worden.

Dat het vroeger heel erg koud was, trok ook niemand in twijfel: door aangekleed te zijn met een wollen borstrok, die door te warm wassen soms zo stijf was als een plank, dikke trui, wollen sokken, muts en wanten werd je beschermd tegen de kou. Moeder waarschuwde nog eens, dat ze zich goed moesten aankleden en goed oppassen.
En 's nachts vooral niet te flauw met een bedkruik: je hield je sokken van overdag gewoon aan.

Natuurlijk moesten we te voet als kind op klompen naar school toe. Raakte je klomp versleten, dan werd het gat bedekt met een dun, gladgeschuurd stukje hout. Vooral niet met een stukje fietsband, want daar plakte de sneeuw te gemakkelijk aan en dan kon je weer moeilijk overeind blijven. Uit school moest je, als het nodig was, zelf je sokken stoppen, voor je kon gaan spelen. Of je moest 10 toeren breien aan je eigen sjaal!
Het fornuis en de plattebuiskachel in de keuken werden met eierkolen uit de kolenbak gevuld. In de kolenkit zat de veel duurdere antraciet: daarmee werd, enkel op zondag in de mooie kamer, de haard gestookt. Dat was ook de dag, dat er een krant op tafel werd gelegd en dat er naar hartenlust doppinda's gegeten werden, terwijl ons moeder en de oudste zussen breiden, want in een groot gezin waren veel sokken en dassen nodig.
Een middag vol verhalen, glinsterende ogen en blije gezichten.

De winter begint eigenlijk pas op 21 december! De winter is het seizoen met de meeste uren neerslag (regen of sneeuw). De winter is ook de tijd van de grote stormen.

Vooraf

Vraag aan de welzijnsmedewerker of er warme chocola geserveerd kan worden (eventueel in de pauze).

Inleiding

Vraag waar mensen hebben gewoond: een stadsmens of een polderbewoner hebben een heel andere natuurbeleving!

Om de sfeer neer te zetten:

Leg het stuk fiberfill op de tafel (= sneeuw) met daarop

- elektrische waxinelichtjes
- Dennenappels
- Sneeuwman van fiberfill: Maakte je vroeger ook wel een sneeuwman?
- Sneeuwballen van fiberfill: Sneeuwballen gooien, sneeuwballen in de slee gooien en juichen als het is gelukt!
- Sleetje rijden: Wie trok jou, moest je je kleine broertjes of zusjes trekken?
- Kleine glazen bol met sneeuwman en sneeuw

Verder

- Schaatsen
- Dampoo
- Lippenbalsem
- Levertraan
- Blik Droste cacao
- Leeg blik erwtensoep van Unox
- Anijsblokjes
- Pinda's voor de vogels (snoer rijden)
- Kolenkit en eierkolen

Kleding:

- Gebreide sjaals
- Mutsen
- Wanten
- Bontjas/ bontkraag
- Gebreide sokken
- Bedsokken
- Klompen met stro
- Omslagdoek
- Kruik
- Gebreide borstrok (met scapulier)

Winterse kost: (probeer wat uit je eigen kast mee te nemen)

Mand met wintergroente: kool, wortel, ui, aardappel, boerenkool, stoofpeer, rookworst

Onderwerpen: stampot, stoofvlees, erwtensoep, zuurkool

Liedjes:

Dag meneer de sneeuwman
Waar kom je vandaan
Dag meneer de sneeuwman
Blijf maar staan
Hier is een bezem, een stok en een hoed
Dag meneer de sneeuwman
Het staat je goed

Spreekwoorden en gezegdes:

<i>De bloemetjes buitenzetten</i>	- Feest vieren
<i>Op alle slakken zout leggen</i>	- Kritiek hebben op iedere kleinigheid
<i>Achter de wolken schijnt de zon</i>	- Er komt altijd weer een voorspoediger tijd
<i>Na regen komt zonneschijn</i>	- Na tegenslag komt altijd weer voorspoed
<i>Hoge bomen vangen veel wind</i>	- In een hoge positie heeft men veel verantwoordelijkheid
<i>Morgenrood – water in de sloot, Avondrood – geen nood</i>	
<i>Zoals de wind waait, waait m'n vestje</i>	
<i>Donkere morgens – heldere dagen</i>	

SINTERKLAAS

Verhalen over vroeger met Sinterklaas

‘Hoe was dat vroeger met Sinterklaas? Dreigden uw ouders met de zak? Met de roe? Met een zakje zout? Zong u een liedje bij de schoorsteen?’

Verhalen maken verhalen wakker. Verhalen van nu raken aan verhalen van vroeger. Kennis en ervaring van vroeger kan weer opgerakeld worden. Dat ervaren is een prachtig cadeau voor alle betrokkenen.

Rijmen en dichten, zonder je hemd op te ....

Als er iets bij Sinterklaas hoort, dan zijn het toch wel die goeie, ouwe Sinterklaasgedichten. De voorpret van een (Sinterklaas)feest is bijna net zo belangrijk als het feest zelf. Het feest samen voorbereiden, kan een feestje op zich zijn.

Samen met iemand met dementie kun je heel goed zo’n vertrouwd, ouderwets gedicht maken. Het gaat niet om de kwaliteit van het gedicht (al helemaal niet met Sint-rijmen), maar om de kwaliteit van het samen iets maken, om het samen zijn. Er is niet veel voor nodig:

- een pen
- een kladblaadje
- een net blaadje
- warme chocolademelk en een stevig stuk gevulde speculaas op tafel
- wat tijd

Je probeert er samen voor te gaan zitten. Het kan handig zijn om even over Sinterklaas te praten, een Sinterklaasliedje op te zetten, het pakpapier in de buurt te hebben. Zo komen allerlei herinneringen aan Sint weer boven drijven. Begin zelf hardop met een eerste regel en dan een tweede regel die je niet afmaakt... Grote kans dat je mede-dichter automatisch met een rijmwoord komt. Je hoeft niet origineel te zijn, het mag wel.

*“Sint heeft heel lang lopen denken,
wat hij (vul hier de naam van de ontvanger in) zou ...”*

Het kan zijn dat de ander even op gang moet komen. Als er geen rijmwoord komt, dan kun je vragen: “Wat rijmt er op ‘denken’? Heb jij een idee? Sint heeft heel lang lopen denken, wat hij Joost zou...”

Lukt ook dat niet, maak dan zelf de zin af en vraag de ander of het zo klopt.

Vervolgens schrijf je de twee regels op. Je leest ze nog eens hardop voor en begint aan de volgende twee regels.

*“Sint dacht: “Zal ik een auto kopen?
dan hoeft Joost niet meer te...”*

Maak het gedicht niet te lang. De concentratie kan soms wat wegzakken. Na de chocolademelk, schrijf je in het bijzijn van de mededichter het gedicht nog in het net. Je leest het nog eens hardop voor of... je laat het de ander voorlezen. Soms kan dat nog best.

Je zet er iets onder als: met de hartelijke groeten van Sint én... Goede kans dat de ander zegt: “Piet”.

Op deze manier heb ik een keer een verjaardagskalender gemaakt met een groep mensen met dementie. Twaalf gedichten, steeds bij een thema dat paste in die maand. Als de groep weer naar huis was, schreef ik het gedicht uit op een vel etalagekarton dat ik zelf of met de mensen versierde met wat eenvoudige illustraties. De vellen kwamen op de ramen van onze

groepsruimte.

Ze voorkwamen al te veel inkijk en... nog belangrijker, ze werden telkens opnieuw gelezen. En het allermooiste was de herkenning, die deze gedichten opriepen. Dat we ze samen hadden gemaakt, dat vergaten mijn mede-dichters, maar de inhoud was herkenbaar.

“Hé,” zei er dan iemand “dat is ook toevallig! Mijn zoon heet ook Joost...”

Toen de cyclus af was, hebben we ze gebruikt voor een verjaardagskalender.

Zo gingen die herkenbare gedichten lang mee. Dus... dat is misschien wel een goed...

Sinterklaas quiz

1. Hoe heet de hoed van Sinterklaas?
2. Welke kleur heeft hij?
3. Waar komt Sinterklaas vandaan?
4. Komt hij met het vliegtuig naar ons land? Hoe dan wel?
5. Ken je een sinterklaas lekkernij.
6. Hoe heet de jas van Sinterklaas?
7. Wat zetten de kinderen 's avonds klaar?
8. Wat doen ze er in?
9. Vul aan: Eerlijk zullen we eerlijk delen, suikergoed en.....
10. O, wat pret zal 't zijn te spelen.....
11. Zie de maan schijnt door....
12. Suikergoed en .....
13. Rijmen en .....
14. Wat zit er in het strooigoed.
15. Welke kleur heeft de tabberd.
16. Hoe heet de knecht van Sinterklaas?
17. Welke drank hoort echt bij het sinterklaasfeest.
18. Wat berekent het woord: Sint.
19. Wat doen we in onze schoen voor het paard
20. Hoe heet de stok van Sinterklaas.
21. Op welke dag is Sinterklaas eigenlijk echt jarig?
22. Wat zit er in de zak van Sinterklaas?
23. Wat is een gard?

KERSTMIS

Marijke had een koffer én mand meegebracht met het kerstgerief. Ze bedekte de tafel met een mooi kerstkleed. De Adventskrans werd eerst op tafel gestald én werd verlicht met 2 kaarsjes. Er kwamen nog kaarsjes in verschillende vormen én werden bewonderd door de bewoners. Een kleine kerstboom werd dan versierd met mooie ballen, fijne lichtjes op batterij, ook echte kaarsjes op knijper én slingers.

De tafel aangekleed met kerstkleed, lichtjes en adventskrans. Dan de kerstboom versierd. Dan nog even knuffelen met de Kerstman. En luisteren naar een nieuwjaarswens van vroeger. Het pakje suikerwafeltjes werd met open armen ontvangen, samen met het gedichtje.

Ik begon met het kerstkleed op tafel te leggen en daarna de Kerststal. Gelijk kreeg ik de reactie "Kindje Jezus is daar in geboren" en hoe verder ik met de Kerststal ging, kwamen er meer reacties van "Moeder Maria en Jozef" en de Engelen. En hoe verder ik kwam met het aankleden van de tafel zoals de Kerst ballen, Kerstman, kwamen er de verhalen van de Nachtmis die altijd zo laat was, en nuchter blijven.